Србобран излази средомъ, петкомъ и недельомъ.

Предплату примаю све ц. и кр. поште познати скупительи и уредничство (леба ска улица, у кући бр̃й 882.).

Рукописи не враћаю се натраг.

СРБОБРАН.

Предплатне цене у аустр. вр.
на три месеца . . . . 3 ф.
на по године . . . . . 6 ф.
на годину . . . . . 12 ф.
За огласе плаћа се за оно место, кое еданъ редъ изъ петита заузима за сваки путъ по 7 новчића, и сваки путъ по 36 новч. штемпларине.

Год. II. У Новомъ Саду, у среду 26 септембра 1862. Брой 88.

Брзоявъ

Уредништву „Србобрана“.

Београдъ 24 септ. Данасъ освану дан безъ барикада; светъ врви сокацима, питаюћи шта би? **Миръ е заключенъ. Турци ће оборити први бедемъ**, а Ерлие ће се изселити. Страже стое на свом старомъ месту.

НОВИ САДЪ. 25 септ.

Турской се живот наново продужи, и тим ослобођенѣ сужног христянства на неко време одложи. Европски дворови држаше у Цариграду конференцию; а да ли решише србско и уобште источно питанѣ? Као што се могло предвидити, они га у полу прекинуше и оставише Порти и Србии, да се оне између себе споразуму.

Цело угнѣтено християнство съ правомъ пита християнске дворове, шта би са нѣговом судбином, шта би са славним хатхумаюмом? Да ли европски дворови на овой конференции запиташе Порту: кад мисли хатхумаюм у живот привести, и зашто га до данас ние оживотворила?

Одъ свега тога нема ништа. Енглеской ние стало до сужногъ християнства, него до целокупности Турске, или болѣ рећи до нѣни грдни трговачки капитала, кое е зато у болестну Турску уложила, да е она сарани и нѣна добра наследи.

Француска и Русия држе, да ние вредно сбог неколико милиона у ратъ се упуштати, кои би од непрегледни последица могао бити.

Размирица србско-турска и миръ црногорски яко ће побити цену овимъ двема великим силама, кое су се при тако важномъ питаню тако неодважне, нећу рећи малодушне, показале. Последньи догађаи можебити да ће и у Србии и у Црной Гори отворити врата сасвим новой политици. Правац ове нове политике лако нам може идуће пролеће показати.

ДОПИСИ.

а). Београдъ, 23. септ. Данасъ насъ остави енглески посланикъ Сиръ Булверъ. Као што сте већъ чули, посланикъ е походио не само св. кнеза, него и св. кнегиню. Кневъ му одма други данъ визиту вратио, коя е готово пуна два сата траяла. Као што сам могао чути, том е приликомъ било много разговора о нашой распри съ Турцима, и не само разговора, него и приятельске понуде одъ стране енглеске владе. Немойте одма држати, да Енглеска подноси кнезу Михаилу свое материялно посредованѣ, не, боже сачувай; она само подъ известнимъ условияма уверава србску владу о свомъ будућемъ приятельскомъ одношеню. Посланикъ енглески изяшнява се предъ кнезом Михаиломъ, да влади енглеской ние стало толико до градова у Србии, колико до нѣногъ займа, кои е порти учинила; и да она неби ништа имала не само противу рушеня свию градова у Србии, него ни противу сединѣня Босне и Херцеговине са кнежевином Србиомъ, само кадъ би Србия хтела на себе примити дуг турски.

Дакле Енглеской, као што видимо, ние стало до целокупности турске, колико до целокупности своихъ штерлинга! Нити іой ко може сасвимъ зато замерити. Єръ она, као трговачка држава, коя сву свою силу и свое надалеко чувено име поглавито материялной снази има приписати, не сме изъ вида испустити материилне користи свое: нити сме допустити, да пропашћу турскогъ царства нѣни неброени капитали пропадну, кое е у турской заложила; али као одъ либералне християнске државе могли би съ правомъ тражити, да материялне свое користи са користима християнства и човечности у болѣ сагласие доведе и да се осврне и на людско право толикихъ милиона християнскихъ душа, кое у Европи одъ азискогъ варварства не могу слободне главе да дигну.

Кнезъ Михаило свестанъ свое моралне и материялне снаге одбио е ову понуду, коя се съ поштенѣмъ и чврстимъ карактеромъ народа юначкогъ не слаже, одбио е, као што се поглавару таквогъ народа поистои, овимъ значая пунимъ речима: Докле е мени мога народа, знаћу я праву Србие и безтиусловапрактичну важность стећи.

Н. В. Бечкерекъ 22. септ. Наши явни политични листови готово исключиво посветише се претресаню србскихъ прекосавскихъ догађая, а обрану народногъ биђа у Унгарской живећихъ Срба сасвимъ изъ вида испустише. Овоме се нимало ние чудити. Како намъ се брзо захтеваня нашегъ благовештенскогъ сабора испуняваю, неби никаквочудо било, кадъ би се почело по новинама радити, да се натрагъ у стару нашу домовину селимо. Ово темпоризиранѣ у оживотвореню наших крвлю стечени права неће никакве користи донети ни народу, ни држави. Єръ тимъ одуговлаченѣмъ народне ствари хоће да се тврдо поверенѣ народа србскогъ къ влади поколеба и да изгуби надежду на будућность свою у аустриской царевини. У интересу би дакле и саме владе лежало, да што пре дану реч оствари; єръ иначе неће се праведно моћи замерити народу србскомъ, ако онъ изневерен у своимъ праведнимъ желама упре очи преко Саве и тамо узтражи свою будућность.

Оживотвореню войводовине многе су препоне до садъ на путъ ставляне, све подъ изговоромъ, да би се тимъ целокупность Угарске повредила, и да би се осталимъ не србскимъ народностима неправда учинила. Ово ни едно нема места. Єръ не може бити ни спомена о повреди целокупности землѣ, гди е врховна судейска и политичка власть обшта; а тако исто не може се никаква неправда чинити осталимъ народностима покрай онакве равноправности, кою е благовештенски саборъ изрекао.

Два су главна фактора, коя обстанакъ државе могућнимъ чине: пореза и крварина. По томе се и достойно мерило може изнаћи, по коме се србски народ у држави аустриской стварно представля. Обште е познато, да е народ србски у даваню пореза и крварине саразмерно много већма заступлѣнъ одъ другихъ сународника своихъ, дакле и репрезентативно нѣгово биће народно треба по правди у едной оделитой територии саразмеранъ израз да нађе. То има свой основъ на споменута два фактора, има на историскомъ народномъ праву.

м. Ужице 19 септ. Ужице дакле, ако и попалѣно, текъ постаде чисто србско место. Турци никадъ нису мислили, да ће се морати из нѣга изселити. При растанку многи претише, да ће се на пролеће наново натрагъ вратити, а многи плакаше, жалећи за своіомъ постойбиномъ садашньомъ. Войска имъ е наша велики страхъ задала; особито их е застрашило свиранѣ одъ наше стране на юришъ, при чему наши войници у последнѣм бою као слепи у средъ Турака улетише и у градъ ихъ сатераше. Овде се говори, да ће се мир, или болѣ рећи примиръ съ Портомъ учинити, кое тежко да ће далѣ одъ Ђурђева дна траяти. Народъ србски воли миръ, али воли и славу, коя се ратомъ добия. А почемъ е наша народна войска већъ доста увецбана, а до Ђурђева ће дна и свима военнимъ потребама, кое іой садъ іоштъ од части не достаю, као што валя снабдѣвена бити: то ћете можебити на пролеће доживити продуженѣ догађая, кои су се іоштъ овогъ лета започели, и кои су се у корист Србие и едноплемене іой браће обуставити морали...

Войводовина

Ц. Нови Садъ 24 септ. Прексиноћъ имадосмо беседу, кою е србска омладина у користъ правне академие у Н Саду уредила. Беседа е почета народномъ песмомъ „Тавна ноћи“ кою е у хору одпевало трговачко друштво; затимъ е песму „Анђео Срба“ декламовао г. Станое Бошковић; онда е свирала на клавиру гђца Єлена Адамовићева „на ноге сватски куме“ у варияциама, одъ Корнелия Станковића; на виолини потпури из србски вештачких песама свирао г. Ст. Медурићъ; Грахов-Лазъ одъ Стевана Кћанскога декламовао Глиша Гершићъ; „Летньи дан у Норвешкой“ фантазия, свирала на клавиру гђица Анка Хацићева; и напоследку е одпевало опетъ трговачко друштво „Устай тужна вило.“

У декламованю особито се одликовао г. Гершић.

Гђица Анка Хацићева одсвирала е свой комадъ правомъ виртуозношћу; а и свиранѣ гђице Єлене Адамовићеве яко се публици допало. Обадве госпођице бише у знакъ обштег задовольства венцима награђене.

Песма устай тужна вило, морала се двапутъ одпевати, а свиранѣ г. Медурића поздравила е публика са плѣсканѣмъ.

После тога е дошло игранѣ, кое е до предъ вору траяло. —

„Нац. Цтг.“ явля, да су осимъ онихъ, за кое е већъ явлѣно, одъ рускога цара приликомъ илядугодишньице рускога царства, ордене добили: Др. А. Ригеръ, уредникъ Резакъ у Прагу (сада посланикъ на райхсрату), библиотекар Верлатко у Прагу, хрватски дворски канцеларъ Мажураниħъ, професоръ Шембера у Бечу, загребачки врховни жупанъ Кукулѣвиħъ, Суботиħъ, Францисци уредникъ у Пешти, професоръ Сужилъ у Моравской, списательи Блайвайз у Любляни, Ѣедицки у Лавову, уредникъ русинскога „Слово“, Хотовацки у Лавову, Др. Петрановиħъ у Задру, професоръ Николаевиħъ у Задру, Др. Хациħъ, и србски компониста Корнелие Станковиħъ. Професоръ Избера у Прагу добио е скупоценъ прстенъ,

УГАРСКА.

Изъ Пеште являю одъ 21. септ: И привремени жупаниски одборъ Марошке жупание у Ерделю е у своіой седници од 14. септ. држаной у Марош-Вашархелю, на предлогъ грофа Михаила Толдалаги заключио поднети Нѣговомъ Величеству ад-

ресу ради повратка уставнога станя у смислу закона одъ год. 1848. Предсѣдникъ врховни кралѣвски судацъ баронъ П. Албертъ Хорватъ покушао е истина као што „М. О.“ явля, дѣлокруг скупштине ограничити само на предмете спадаюће на дневни ред; но будући се присуствуюћи членови одбора едногласно изяснише за адресу, то се председникъ изразио да е готовъ адресу поднети. Докъ найвиши одговор не стигне одгоћене су седнице одбора. — И жупаниски одбор у Торди такоћеръ се у истом смислу изяснио. Сада пак являю „Корунк-у“ одтуда, да е администраторъ торданске жупание онимъ чиновницима кои су се за адресу изяснили одузео службу и да е на ньихова места веће друге чиновнике наименовао и заклео.

— „Идекъ Тануя“ явля од 21 сент. ово: Мр Нарди е овихдана приспео у Острогон на посету код примаса. Уредникъ „Идек Тануя“ позватъ е тамо телеграфомъ да Мр. Нарди-а поздрави и онъ се пожурио томе позиву одма одговорити. Томъ приликомъ е оно што е дописникъ А. А. Ц. о некой мисии Нарди-а односно на ревизию конкондата, изумео, као „смешно измишленъ“ жигосано. Ми можемо поуздано явити — заключуе „Идекъ Тануя“ — да онима одъ коихъ ствар зависи, ние ни у сну на паметъ пала ревизия конкордата.

— Изъ Пеште являю од 22 сент: Тот Калманъ, уредникъ „Болондъ Мишке“ е одъ войничкогъ суда осуђенъ на двомесечну тамницу пооштрену са постомъ чрезъ осамъ дана, а Густавъ Емихъ, као накладникъ осуђенъ е на едномесечну тамницу. Тотъ ние апелирао.

— Едвардъ Тордаи ставлѣнъ е збогъ еднога чланка у „Мађарорсагу“ подъ кригсгерихтъ у Будиму.

— Град Рѣка избрао е у своіой главной скупштини од 13. септ. за почестне чланове гг. Ивана Мажуранића дворскога канцелара, бана Шокићевића и бискупа Стросмаера.

АУСТРИЯ.

Из Любляне ядаю се у Н. Н. да су притиснути туђим елементом. Можда нема на свету народа, кои толиким чезнућем, као словенски, чезне за любавю сродногa народа; нити е икои од туђи народа претрпио толики яда, нити е икоем другом као словенском туђе господство задало толико душевни смртни и грдни рана. Минуло е хиляду година, да ньим влада, сва сила и снага силнога царства великог Карла коя поплави убоги народ, те иза крвави боева насели му отачбину дошляцима; из свию краева француске царевине долазише му налогом окрутни надстойници, да га са замлѣ утамане, — па онай силни народ, кои се простираше од дунавске обале до ядранскога мора, кои е едну руку пружао сѣверной браћи у Чешкой, дочим е другом грлио Србе и Хрвате, умали се до шаке Словенаца. То е шачица Словенаца, кою браћа држе за капљицу, што но ће се изгубити у велико-нѣмачком мору. Ну ориашка сила од 10 вѣкова снизила е брой овога народа, али уништила га ние; іоште живи и неиздише! Живи крепчие него прие а све у милости Бога великога а у пркос своим неприятельима. Има у насъ доста яда, а прва нам е несрећа и зло наше наши одпадници. Неда се готово описати, колико ти ренегати нашой народности и народу шкоде, особито кои су богатии или у част поставлѣни, па имаду уплива у свое подложнике; Ви, браћо Хрвати, кои сте чист и непомешан народ као чиста пшеница, ви се и неможете на што такова тужити, осимъ изъ Далмациe. Благо оной земльи, где такова шта неможе да буде, или имаде на челу саме родолюбе. Тако н. пр. много болѣ дисало би вранъско духовничтво народним духом, да е люблянски бискуп већи народник, пак да путуюћи по своіой бискупии несиплѣ свое протународне мисли, да у свакомъ родолюбу невиди занешеняка и панслависту (као да е Славенство любити грех!) и да несветуе свештенству неписати у народне часописе, риечю кад би био родолюб. Колика разлика међу ньим и бискупом лабудским. Ох! рано — рано е умро Антун Мартин Сломшек!... У нѣму е изгубило мило Словенство марльивог народнога списателя, искренога домолюба, изврстнога неумрлога бискупа, мужа, кои е пламтио за душевно и тѣлесно добро свои Словенаца. Нѣгово свештенство постаде посве народно, кое нехае за нѣмачке идее ни за сумниченя или опомене него ступа вѣрно за изгледом своим, за високим пастиром.

Іош прие месец дана рече покойни бискуп пригодом св. потврде у Коки на Штаерском: „Драга браћо! Любите народ, нѣгови сте синови: радите зань, пишите књиге за душевну му рану, да се пробуди, да се освѣсти, да прилюби мили материнski език, да узпоштуе сам себе и да буде живио по правди, како е и Богу драго и неће бити против нарави нѣговой.“

Г. Мирослав Вилхаръ, познати словенски пѣсник и складатель почети ће издавати календар по имену „Слога“. Како се поговара, добио е ипак тай господин, земальски заступник, после толиког чеканя дозволенѣ за издаванѣ политичког часописа у словенском езику по ммену „Напрей“.

Тай часопис имао би излазити два пута на неделю а писан штилом за прости пук, ер да е пре свега нуждно е те стране поучавати наше „кмете“, сви смо осведочени. Управо красна му е сврха а іош му е већа вредност, што се кани водити не ексклузивно словенску него югославенску политику.

Юче су нашему люблѣному народнику главару Михаилу Амброжу честитали с веће стране езиком словенским! Под прозорима вѣнничке куће бияше му многобройна бакляда с домаћом гласбом; а 40 пѣвача наше читаонице пѣваше красно по изборъ словенске песме, а међу ньима и познату ону србску „Михаиле славни“ итд., чимъ мислимъ, да засведочисмо симпатию нашу прама браћи Србима.

СТРАНЕ ЗЕМЉѢ.

Црна Гора.

Писма съ Цетиня являю, да е обште мнѣнѣ противъ Русие. Руски конзулъ у Дубровнику, кои е найвише на то ишао, да се ратъ далѣ продужи, упитанъ, када и на кои начинъ има Црна Гора одъ Русие помоћи надати се, ние на то позитивни одговоръ дао, и одма е са Цетиня изчезнуо, безъ да се съ киме опростио. И то се говори да найновии руски протестъ ние правогъ рускогъ порекла и да сама Енглеска исканѣ Порте да се войнички путъ кровъ Црну Гору прави не одобрава. У ствари чини се судећи по гласовима кое изъ Црне Горе долазе, да на Цетиню и свой и Србие положай болѣ свећаю, него неки славенски публицисте у Аустрии кои сву кривицу моментане несреће црногорске на Србию бацаю, коя сама по себи слаба, крепке подпоре треба.

Бугарска.

Съ *Дунава* одъ 19. септ. являю „Трг. Нов.; Проћи Дунавомъ, свртаюћи у турске вароши, гледати шта се ради и слушати шта бива у Бугарской и како поступаю муамеданци са хришћанима, — нема срца кое се заплакати неће, нема очию кое би спокойно могле гледати, међутимъ свуда се на Дунуву виде у припреми (резерва) аустриски и турски пароброди са неколико шлепова, еданъ войнички пароброд и два цивилна, кои стое на услуги Турцима. На овимъ су паробродима дошли они 1800 башибозука „трапезунлия„ изъ Азие у Видин. Изъ Силистрие Турци на аустрискомъ пароброду натоварише 20 каца прженогъ меса и 39 буради барута за Београдъ. На свакомъ бурету стои написано за „кале београдско.“ То е све прошло кодъ Турна Северина и отишло у Београдъ. Рушчукъ Турци оправляю бугарскимъ рукама; тамо се непрестано ради, а све „цаба.“ Ядни люди мораю да граде зидине с коихъ ће турски топови рушити ньихове куће и у коима ће млоги Бугаринъ испустити душу. У Рушчук су дошли 4 Србина, са србскимъ пасошима, алъ ихъ Турци одма ухвате, и у томрукъ баце и да неби рускогъ и францускогъ конзула они неби више виђели света божия; сада пакъ ходаю по сунцу, али ихъ то сунце само може грияти у Рушчуку, ниће имъ ние дозволѣно макнути се. У Ломпаланачкомъ округу гледао самъ шта раде „Помаци“. Да вамъ кажемъ шта су то „Помаци.“ То су люди ка бошняци Турци т. е. они живе у селима говоре побугарски, еръ незнаю Турски и зову ихъ „Помаци.“ Треба да знате, да у Турскои, ка' што овће зборе, сада е настао „Яничарлук.“ Сваки Турчинъ носи оружіе и чини што годъ му е ћеіфъ. Онъ ништа неради, него само ода, еде и пие и — бие. Између силества начина насиля ево вамъ еданъ начинъ: Помаци — Яничари — царски синови; али како немаю никаква посла, они сада иду и измишляваю начинъ како ће да доакаю коме Бугарину. Гледаш, ето ти едне гомиле одъ 20—30 Помака, ти царски синова у село, у подне, и сазивлю све люде и оваку заповестъ издаю: „Раіо! ноћу НИКОГА непуштай у кућу. Ако пустишъ оде глава. Слушай добро раіо, шта ти царъ заповеда.“ Оду. Сиромаси Бугари свако вече пре залазка сунца сва врата позатвараю и подупру, кадъ около поноћи чуе се нека лупа и вика. Газда бунованъ устае и каже, да „несме“ отворити врата, већъ некъ иде с Богомъ онай кои лупа. „Отварай“ деру се царски синови и страшно лупаю. Ако имъ отвори они одма улете унутра вичући: „А бре раіо! Ти чекашъ хайдуке и мислимъ да су они, па прежиш, да ихъ пустишъ у кућу, наранишъ и заклонишъ.“ Одма га хватаю, вежу, бию и шилю у томрукъ. Ако имъ пакъ неотвори, то они исти, кои су даню издавали заповестъ и ноћу долазили, ето ти ихъ изютра и са викомъ и псовкомъ дерући се „Како можете ви да непуштате у кућу царске люде и синове...?“ одма имъ уклѣште руке и шибаюћи камцияма ћераю у видински томрукъ. За Авг. месецъ поскапало е само у видинском „томруку“ 18 люди. А знате-ли шта е то „томрукъ“? Тавница. О не, томрукъ е могло измислити варварство саединѣно са зверством и дивляштвомъ, томрукъ су измислили найкрвожедниии варвари, кои носе ликъ човѣка, али су зверови. Представте себи ископани амбисъ у земльи, озиданъ са сви страна хладнимъ каменомъ и еданъ аршинъ на дну воде. Крозъ ту воду испрепречане су греде. На тимъ гредама, са уклештенимъ рукама и ногама уклештенимъ у кладама, ће царуе мракъ и ниће врака светлости непрониче, седе ядни хришћани с тога, што или врше или неврше царске заповести. Ту се ништа друго нечуе осимъ уздисаня. Мемна одъ камена, мокроћа, разни инсекти, мракъ, страхъ и ужасъ томручка тако убие човека, да ако ко после и види света божия, тай заиста канда се е родио на светъ, али изуеданъ, убиенъ, изломлѣнъ и страшнимъ адом у души. То е томрукъ! ту муамеданци посаћую хришћане! Оне муке кое е трпио „шилонски тавничаръ“ нису ништа спрамъ мука томручки. . .

До 8. Сеп. поскапало е у видинскимъ томрушима, веле, 10 люди. Биенимъ, оглобленимъ, упропашћеннмъ ни броя се незна. Овће люди знаду имена и откленъ су сви ти несрећници. Ядни овдашньи Бугари тако страдаю да већъ тешко и у Бога верую, „еръ да има, веле, помогао би им.“

Приближаваюћи се Видину, видишъ неколико турско-аустрисвих пароброда и лаћи, као резерву, а близу Тимока има еданъ паробродъ и две войничке лаће турске. Али шта е у Видину? Одъ яда и чемера тешко е и казивати. Оии Бугари, што се вратише изъ Русие, зауставлѣни су у Видину; сви су кућевни домаћини ухваћени, метути у гвожће „по 10 у едномъ синциру са алкама на врату“ и леже у апсанама (апса ние томрукъ), а ньихове породице живе изванъ вароши, подъ ведримъ небомъ, у полю: па су ихъ обколили они башибозуци — трапезунлие 1800 те имъ се никуда маћи недаду и то „на ньин (т. е. онихъ домаћина у ланцима и породица живећих под ведримъ небомъ) трошак“ т. е. што потроше башибозуци, рая изъ лаваца плаћа. У Видину нико ништа неради — чаршия е затворена, еръ сви и

Бугари и Чивути и Турци по цели божи данъ копаю шанцеве око Видина. Я самъ шћео што годъ купити, али ниђе никогъ нема, осимъ поћекакавъ старъ Турчинъ и на питанѣ' ђе су варошани одговара: „Копаю шанацъ.“ Сира нисамъ нашао да купимъ да едемъ. Кусуръ башибозука, кои немаю кога да чуваю и плячкаю 4. Сеп. у уторникъ нападоше на свога бинбашу вичући: „Я-ли дай леба, я-ли пуштай насъ у плячку“, па кадъ имъ онъ неимаде дати шта да еду, нападоше на нѣга и са кундацима га бише: расмрскавши му главу. За онихъ осамъ хиљада, у ствари е ово: Заиста су они шћели да пређу у Влашку, а отуда преко Аустрие у Београдъ и послаше на острово 100 конакция, али ихъ влашки граничари вратише и сада на ономъ острову нема никога. Мислимъ да е доста засада, еръ вѣруйте, самъ немамъ моћи да описуемъ све зулуме, сиясете и насиля турска, само ћу то рећи: „Тешко ономе у Турской, ко се зове християнинъ.“

Сви се Турци радую миру, а међутимъ чуем; да отманска е влада рада рату. Мени се чини, да она тимъ заплашава народе, еръ и она види, да ние у станю издржати едан општи устанакъ хришћана. Притомъ сте, вальда чули, да е у Азии немиръ, да е зулумъ додияо и да су опетъ у Сирии устали на оруже. Тежакъ ће грей пасти на душу онога, кои помаже овомъ варварству, да упропашћуе народе.

Сиромаси Бугари млоги су утекли пролетос у шуму одъ зулума и кое—како проживлѣли лето; али шта ће сада, када већ лишће са шуме опада? Чуе се, да су Турци у Сливну ухватили Панова и с њиме іошъ 27 друга. Шта е далѣ нико незна.

Да би се мало насмияли, после тогъ пакленог живлѣня и трплѣня мука людма, у своіой земльи и на своме огњишту, — казаћу вамъ еданъ случай: заедно са мномъ бияху на пароброду 4 Бошняка (турчина) одъ коих е еданъ био хоца. Осимъ њих беше едакъ Помакъ, кои оде у „београдско кале“ своме сину, низаму. Она 4 Бошняка су између се зборили и на последку рече хоца: „Вала бива, тай ние Турчин“, указуући на Помака (зборе српски, еръ незнаю турски).

— „Шта е“ рече еданъ одъ оних Бошняка.

— „Помакъ е“ рече Хоца.

То дочухъ Помакъ, па имъ рече:

— „Та и ви ни сте Турци.“

— „А шта смо?“ упиташе га Бошняци.

— „Бошняци сте“ рече имъ Помакъ. Тада починући одъ капетана на све стране заори се смей. Пошто е и едно и друго истива, то сви ућуташе.

Турска.

Цариградъ 29 септ. Султанъ е у петакъ после вечернѣ молитве у Исмитъ одпутовао. Вицекраль египетски велики адмирал Мехмедъ Али-паша и рата министаръ Рузди-паша прате га.

Вицекраль ће египески оданде у Александрию одпутовати. Нов заим од 4 мил. ф. шт. уговорен е са банкиерскомъ кућомъ Ротшилда, овай э новацъ подизаню нове банке и претоплѣню стари тако названи Махмудови сребрни новаца наменѣн. Султанъ е при свом полазку издао заповест, да се стари дуг званичницима и войски у Цариграду іошт текућег месеца изда, и да се у будуће плата месечна редовно издае. Услѣдъ ове заповести плаћа се оставши дуг за Юли. Влада е закључила, да се сви под оружием стоећи Редифи на брою 60 баталиона, кући распусте. То е очевидан доказъ да влада толико снаге у себи осећа да ће мир одржати. Овом ће се наредбом много хиљада руку за радню и обделаванѣ поля повратити, а државной ће се каси млого милиона тим заштедити.

Последнѣ султанове заповести кое се односе на новчани курзъ цене, ране и ношнѣ турски жена найстрожие се извршую. Сам е Султан великомъ везиру изрично казао: да е годину дана ћутао, потайно пазио и осведочио се, да цео свет мисли, да е іош његов брат Абдул Меджид на кормилу. Он е дотле трпио, докле су несретни Кайми важили, али сада ће показати, да се његова заповест не само осам дана, него док е он жив извршивати мора без разлике сталежа. — Турске су се госпе іош найдуже противиле, али неколико примера строгости покорише и њи. Прошлога петка смо видили, како су жандари една прекрасна кола на пияци Султан-Бајазит зауставили. Две госпе обучене у атласке менте седиле су унутри, па их, премда рекоше, да су из харема еднога богатога паше, извукоше, менте им на комаде изсекоше а њи затворише. Тебдилъ (тайни агент) кои е ово учинио, рече кочияшу да може кући ићи и паши казати да ће харем свой наћи у аришту полицайног министарства.

Русия и Польска.

Изъ Варшаве пишу одъ 20. септемб. Данасъ е велики кнезъ Константинъ отворио седнице државнога савета. Говоръ кои е у польскомъ езику држао гласи овако:

Господо! подижућу први гласъ свой у овой скупштини, желимъ вамъ пре свега рећи, да последњи тужни догађаи нису мое добре намере о земльи ни мало поколебали. Я се осланямъ на заштиту промисла божиегъ, и на правна и лоялна чуства, о коима е државни саветъ већъ довольнога доказа дао. — Испуняваући дужности кое ми е узвишени братъ мой и нашъ монарх наложио, нећу престати бдити над благомъ кралѣвине польске. Поверена управи моіой влада неће са пута правде свернути, нити ће коме допустити, да право погази.

Држао би се за найсретниегъ човека, кадъ би могао найлепше даровано ми право, право помилованя што више разширити; али самъ принуђен исто изъ обзира на правичность и явну сигурность ређе употребити. Ипакъ могу и у томе споменути, да су одъ 499 особа, кое су одъ онога времена осуђене, како е воено станѣ проглашено, 134 свою каштигу већъ издржале, 289. помиловане, 7 њихъ знало се одъ каштиге уклонити, а 69 су іош подъ каштигомъ.

Инштитуцие кое су кралѣвини у прошлой години дароване, ступаю у животъ. У већой части землѣ окружни су савети свое седнице већъ држали. Наименоване одъ њихъ комисие за земльиштну процену, већъ су важну свою радню започеле, при чему ће сигурно оправдати поверенѣ, кое имъ е владалацъ њиовъ поклонио. Послови варошкихъ савета поспѣшни су. Молбенице, кое су недавно седамъ вароши поднеле, у коима моле, да се њима такођеръ варошки савети дозволе, нов су доказъ, да се користъ тога устройства увиђа. Уедно са своимъ саветованѣмъ отвориће се главна школа, политехнички инштитутъ и други знанствени заводи земаьлски.

Отаческомъ бригомъ Њег. Велич. цара нашег, добила е самосталность кралѣвства ново припознанѣ оделенѣмъ некихъ грана службе у кралѣвини одъ истихъ у царевини, као што су: управа пошта, управа за саобраштай (т. е. грађенѣ путова и мостова) итд.

Реформе предузете у прошлой години изискую такођеръ одъ части и промену у финансиялной системи.

Укинуће роботе, коя се на тай начин морала свуда надницомъ накнадити, учинило е да се терет данка осетио кои землѣдѣлце гнѣчи. Данакъ названи „Кошеръ“ као чисто верозаконски неодговара духу новогъ законодавства о равноправности еврея, у чему е влада, господо, кодъ вас нашла драговольну подпору.

Проектирано е да се оба та данка укину, а да се попуни губитакъ кои се одтуда у приходу државномъ рађа, имао би се порезъ одъ производа ракие повисити. Морална призреня, као такођеръ и добро схваћена користь притяжателя земаля и колониста, говоре за ту промену. — Осим тих проекта поднеће се испиту вашемъ извѣстия властихъ землѣ за прошлу годину, као такођеръ и предрачунъ прихода и расхода за долазећу годину.

Предлози за законъ о експроприяции, за екзекуцию збогъ пореза и потраживаня државне благайнице, о устроеню касационалне инштанцие у државномъ савету у стварима о десетку, и найпосле проектъ унутрашнѣ организацие државнога савета, поднеће вамъ се редомъ ради саветованя. — Я проглашуемъ са овимъ да су седнице државнога савета отворене. —

Француска.

Изъ Париза являю одъ 19. септ. Кретанѣ кое се у Енглеской у користь Италие появлюе, живость она коіомъ се явно мнѣние у Енглеской за Гарибалдиа, за одлазакъ француске войске из Рима и за единство Италие изражава, наравно да не може француска влада презрети. Влахолъ е из Лондона явио овамо, да се ни сами енглески државници томъ чудномъ изражаю одъ стране енглеског народа нису надали, и бое се, да не буду принуђени ићи правцемъ, коимъ би безъ те навале тешко ударили били. Значайно е то, што неке особе око цара употреблюю навальиванѣ явнога мнѣния у Енглеской на то, да изводъ войске изъ Рима као промашено и опасно средство представляю, ер Француска жели одъ царске владе да се она противи енглеским захтеваньма, а ве попушта; друге опетъ се на скупштине енглеске позиваю, да башъ тиме продру, да се войска изъ Рима извуче; ови наводе да одржанѣ светске власти папине нема за наполеонску владу толике вредности, да се збогъ тога са Енглескомъ завади. —

— Држе да ће до скора стићи овамо енглеска нота, у коіой ће се енглески кабинетъ нагонѣнъ явнимъ мнѣниемъ у земльи, званично опет изразити за одлазакъ войске изъ Рима. У едной министарской седници кажу, да е о томе већъ и говора било, где се показало, да су сви членови кабинета за то, да се у одговору захтеванѣ то учтиво одбие. — По вестима съ поуздане стране био е Ратаци у великомъ шкрипу съ едне стране одъ страха збогъ процеса противъ Гарибалдиа, а друге стране одъ Ћиялдиниевогъ мача, те се због тога писмено обратио на овога, да га разнимъ, политичкимъ узроцима приволи на блажие свађанѣ помилованя Гарибалдиевогъ, и текъ кадъ се ђенералъ Ћиялдини писмомъ министровимъ умекшао, усудио се председникъ министарства акт тай кралю и своимъ колегама предложити. —

— Изъ Париза, являю одъ 21. септ, да „Франс“ и „Паризъ“ доказую, да е Гарибалди у споразумлѣню са енглескимъ агентима на ту цѣль, да Сицилию Енглеска поседне дотле, докъ француска войска изъ Рима не изиђе.

Пруска.

Из Берлина пишу „Магд. Цтг.“: Влада хоће искрено миръ, исто тако искрено као што свака сила мир жели, коіой е више до тога стало, да до свое цѣли дође, него до борбе. А чему судари? Они кваре мнѣния и огорчаваю светъ. И Никола I. као и многи велики войнички кнезъ, био е противникъ рата. Онъ год. 1853. ние хтео рата са Турскомъ, него само да е покори. Наша влада неразпушта посланички домъ, она не води войску, нити топове противъ устава, она само заступништву землѣ просто показуе, да ће му допуштено бити до године уведену у живот реорганизацю войске, кою е оно као незакониту прогласило, у форми закона припознати. Кадъ то буде, биће миръ подпун у земльи. А ако се овай миръ неудеси, то ће се државна влада по пословици „блажени притяжательи“, са порезомъ у цепу, заключеньима земальског заступништва коя се „не могу у дѣло привести“ невешта чинити, и за спасенѣ землѣ одржати реорганизацию войске коя е „у животъ ступила“. Наравно да ми држимо, да кад се у коіой држави са заключенѣмъ земальскогъ заступништва у стварима пореза тако поступа, као што би по савету министарских листова — „Прайс. Фолксбл.“ „Штернцайт.“ и „Крайццайт.“ кодъ насъ поступати имало, ту не може никадъ ни до века бити говора о уставной држави.

— У пруском господскомъ дому догодило се са решенѣмъ посланичкогъ дома, кое одобрава да се француски трговачки уговоръ одржи, неки особити случай. Влада е изрикомъ изразила желю, да се господски домъ решеню том придружи, и у комисии господског дома били су садржаемъ тога решеия задовольни. Но опет зато е исто са еднаким гласовима (7 противъ 7) одбиено, и то само изъ тогъ узрока, што се господскомъ дому чини, да се ништа неможе примити, што одъ посланичкогъ дома долази. Собствено такво

решенѣ формулирати ние била комисия у станю. И тако би се господски домъ по свой прилици задовольио био само са приманѣмъ дотичногъ закона, да се найпосле ние Бизмарк-Шенхаузенъ решеня посланичког дома примио. Начелнику феудалне партае повиновао се господски дом без противусловия и одма се едногласно изяснио за решенѣ. —

Италия.

Као што пишу „Газет. ди Мида" изъ Рима од 8 сент. добио е краль Неапольски писмо одъ цара рускогъ, у ком овай гледа да важност припознаня Италие одъ стране Русие и одазваня посланика рускогъ Волконскогъ, умали. Кажу да између осталога у томъ писму стои: „Ваше Величество несме у поступку момъ опазити ни знакъ слабе наклоности, нити ослабленъ одношеня, коя су међу нама постояла. У неаполитанской ствари іошъ ние последня речъ изречена, и я се надамъ да ће она при конгресу скоро уређена бити на начинъ, кои ће свакога задовольити. (?)

— Одъ како е Гарибалди ухваћенъ врве енглески туристе у Специю, и сваки одъ ньихъ има по коемъ издавателю по нешто да саобшти што му на срцу лежи. Правогъ кореспондента пакъ послао е само „Daily-Telegr." у Специю. Следеће е изъ његовогъ найновиегъ одъ 14. сент. датираногъ писма извађено: „Я му однесохъ писмо одъ едногъ врло доброгъ приятеля његовогъ. У томъ писму се овай као што самъ знао врло строго изразио противъ интригуа мацинистичке партае, кою он криви да е Гарибалдиа издала. Овай прочита писмо позорно до края, и окрене се на чудо свое околине са овимъ речима къ мени; Приятель намъ вара се, ово мнѣние мора да е одъ оних у Турину добио." Па онда по краткой почивки продужи увишенимъ гласомъ: „Мацинисте! Мацини! Коешта! Шта е мени Мацини? И шта се нѣга ова стваръ тиче? Мене ние нико на то дѣло приволео, я сам то чинио ер самъ држао за дужностъ. После стотине сретнихъ похода при едномъ самъ несрећанъ био и сада самъ сакатъ. Да се ние тако догодило я би ушао у Римъ, као што самъ и у Неаполь ушао!" Толико ние говорио іошъ одъ Аспромонте, рекоше ми његови люди. Пре одласка преповедимъ му іош да самъ добио писмо изъ Париза у комъ стои да су Гарибалди-скупштине Лондонске у Паризу врло хрђаво примлѣне. На то примети онъ прешавши из свечаногъ говора, у обични фамилиярни: „Желио би да тога цара носи . . . . . ер се баш у свашта мора да меша!" Да Гарибалдиевъ станъ већма изгледа на магацинъ продаваоца деликатеса него на тамницу, ер е пуно воћа, цвећа и сладкиша, о том извѣшћуе не само овай дописникъ, него и други кои су у Специи на посети били. —

— Приповедаю листови како краль Викторъ Емануило не пази на дипломатску етикецию. Онъ е предъ свою кћерь Клотилду и принца Наполеона све до желѣзнице изишао и тамо ихъ самъ дочекао. Беше тай данъ министарски саветъ, краль Викторъ заключи саветъ са речима: „Извините господо, али я морамъ ићи да дочекамъ свою кћерь на желѣзници." Еданъ министаръ рече кралю да се ово не пристои, ер принцъ Наполеонъ са своіомъ супругомъ недолази као официозни заступникъ цара Наполеона, на то одговори краль: „Маните се тога, а непознаемъ ни еданъ законъ, кои би забраньивао оцу да несме изићи предъ свою кћерь да ю загрли пошто е пуне четири године ние видио.

Енглеска.

Два черкеска поглавара дошла су у Лондонъ да предаду тужбу противъ Русие. Следеће е укратко садржай тога писмена:

Одкако е света ни еданъ народъ ние покушавао землю нашу отети. Само Русия дигла е на нас одъ више година крвави ратъ, под тим изговором, да е турска влада ньой нашу землю по трактату веком уступила. Али ми никада нисмо били своина турске, дакле ние нас могла ни поклонити. За време кримскога рата морадосмо претрпити пребациванѣ да смо неискрени што се нисмо сѣдинили са савезницима противъ обштега неприятеля. Но то небеше кривица народа, него његових вођа, кои неимадоше довольно одважности ни слоге. Русия уверава остале државе, да она на насъ зато ратуе, што смо ми народъ неизображенъ, дивльи и немиранъ. То ние истина и ми доћосмо да противно томе докажемо. Ми имамо одъ две године форму парламента кои надъ сѣдинѣнимъ народима Черкесима и Абазима, одъ прилике еданъ милион жителя, влада. Ми смо у миру са суседнимъ народима и са странцима кои землю нашу посећую а имамо и валяних закона у обрану живота и притяжаня. Русия пакъ пречи са нападанѣмъ своимъ наш развитакъ, руши наше вароши, убия намъ люде и жене. Ми сада молимо Ваше Величество да насъ у заштиту узмете, ми смо люди као и други и молимо васъ да учините край крвопролитию. —

Оваку исту молбеницу поднели смо ми цару у Тифнису, али на жалостъ безъ успѣха. У ние доба е борба изъ нова започета и већ е 25,000 люди прогутала. Покрай свега тога радие ћемо изгинути, него да се покоримо. А изселити се ние намъ могуће. Ту намъ смета наша сиротиня. Шта би било одъ наших стараца, жена и деце! Из призреня на ове неуклоньиве препоне едногласно смо заключили, да се на све велике силе обратимо, осведочене, да ће оне поступак нашега неприятеля као што заслужуе осудити. А особито се обраћамо на Ваше величество и на вашъ народъ, коега е слобода, правдолюбие и участие за угнѣтене чак и у нашой несретной земльи познато, да предупредите коначно истреблѣниѣ народа, кои до милионъ грађана брои, и кои е одъ исте крви и меса као и други люди. — (Таманъ посао! мекано срце Палмерстоново сигурно се разнѣжило яко, те ће им помоћи, ако незапне у погодби: пошто? У.)

Грчка.

Изъ Атине являю одъ 21 сент: У Науплии е било демонстрацие противъ официра Крисодогисъ, кои е влади оданъ. 30. особа е позатворано и мир е повраћенъ.

Књижевность.

Овихъ дана изишла е изъ овдашнѣ књигопечатнѣ „Роморанка", дѣло нашегъ жениялногъ г. Ђорђа Марковића. У нѣму има сасвимъ оригиналнихъ мисли, као што е и езикъ оригиналанъ. Дѣло треба дуже читати, да се о нѣму подпуна пресуда изрече. Стае 1 ф. а. вр.; може се добити у овдашньимъ књижарама.

ПОЗИВ на ПРЕДПЛАТУ
на
„СРБОБРАНЪ".

Съ концемъ овога месеца истиче трећа овогодишня четврть. Ми се надамо, да ће родолюбива србска публика како до садъ, тако и овомъ приликомъ свое саучастие показати према листу, кога е животъ у тесной и нераздельивой свези са користи народа србског, и да ће іош у већемъ брою, него до садъ, на нѣга родолюбиво предброити.

Цена листу остае стара: 12 ф. а. вр. на годину.

Као што до садъ ничега нисмо жалили, ни труда, ни материялни пожртвованя, само да листъ своме позиву достойно одговара: тако и одяко главна ће намъ тежня бити, да „Србобранъ" одъ дана на данъ саврше́нии буде.

Ми смо ове четврти нашимъ читательима толико оригиналнихъ дописа и брзоява изъ Црне Горе саобштавали, колико ни едне србске новине. Овихъ смо се дана постарали, да и изъ Београда на истини основане дописе и брзояве изъ прве руке добиямо.

И као што смо у почетку ове четврти обећали, тако исто и садъ являмо нашимъ родолюбивим предбройницима: да ће „Србобранъ" одмахъ почети преко неделѣ четврти путъ излазити, чимъ се озбильни догађаи у Србии появе, и то ценомъ неповишеномъ.

Уредничство „Србобрана".

ТРГОВИНА.

Нови Садъ, 22, септ. Чисто жито найболѣ врсте 3 ф. 60 н., средње 3 ф. 30 н., наполица найболя 2 ф. 94 н., средня 2 ф. 60 н., ечамъ 1 ф, 86 н., зобъ 1 ф. 20 н., кукурузъ 2 ф.

Г. Вел. Бечкерекъ 22. септ. Чисто жито найболѣ 4 ф., средиѣ 3 ф. 80 н., слабие 3 ф. 60 н., ечамъ 2 ф. 30 н., зобъ 1 ф. 60 н., кукурузъ 2 ф., сено 3 ф., дрва 14 ф.

Д. Панчево, 21. септ. Чисто жито 3 ф. 60—86 н., наполица 3 ф. 10—40 н., ечамъ 1 ф. 70 н., зобъ 1 ф. 40 н., кукурузъ 1 ф. 90 н., сено 1 ф. 60 н., дрво 12 ф.

Л. Пешта 22. септ. Прошле неделѣ у опште узимаюћи било е слабо продае, одъ чистога е жита продато нешто преко 2000 мерева, цена е иста као и прошле неделѣ, ражи е прошло до 8000 мерова и продавало се по 3 фр., ечма е продато 5000 мерова, зобъ се продавала по 1 ф. 70 н., ал' е мало продато. — Вуна се продае еднако врло добро, 5000 центи продато е за стране землѣ, найвише бачке. Осимъ тога продато е за Пешту до 2000 центи, мистъ се продавала по 38 и по ф., сланина е пролавила по 35—36 и по ф., лой по 37—38 ф.

С. Б. Сента, 22. септ. ючерашня житна паяца била е велика; али се узимала рана слабо, на кукурузъ има трговаце найвише, а и здравосе плаћа. Жито се продавало чисто по 7 фр до 60 нов, ечамъ по 3 фр. 20 н. до 60 н. зобъ по 2 фр. 80 н. кукурузъ по 4 фр. 40 н. до 80 н. на клипове! млоги га ђутуре купую т. е. на кола, но тако куплѣнъ врло скупо долази. Вода на тиси прошле неделѣ као што самъ вамъ и явио, мало е почела надолазати, али ове неделѣ, здраво е виче опала, него што е преће на дошла. С. Д.

Поправка.

У последнѣмъ брою, у чланку изъ Н. Сада увукла се типографска погрешка, кою треба овако поправити: „после службе било е благодарение

Бечка берза од 24. септ.

Дукати	5 95
Металици 5. проц.	72 15
Нар. заим 5. проц.	83 15
Акцие кред. завода	225 20
„ нар. банке.	799 —
Сребро	123 25

ОГЛАСИ.

Бр. 1253.

Екзекутивна продая покретног иманя.

Одъ варошкогъ Суда Новосадскогъ дае се на знанѣ: Услѣдъ молбе друштва Шећерне Рафинерие у Бечу чрезъ одветника г. Адолфа Томековића дозволѣна е екзекутивна продая движимогъ иманя г. Елисавете Михайловићъ изъ Н. Сада и то покућство дућанске ствари, бурадъ и ракия, кое су на 446 ф. а. вр. проценѣне, збогъ истой шећерной Рафинерии дужна интересса и остали трошкова у суми одъ 67 ф. 11 н. а. вр. и речиште е за явну продаю исти ствари на 16. октобра 1862. и . . . . свагда у 9 сати пре подне на лицу места одређено.

Купци се са тимъ додаткомъ позиваю, да се те ствари само за готовъ новацъ, и текъ кодъ друге лицитацие изподъ учинѣне процене ономе кои найвише обећао буде продати хоће.

У Новомъ Саду дне 25 септембра 1862.

За Судца.
Стояновићъ

(68—2—3)

ОГЛАСЪ.

Вр. Сайданъ, изъ Беча кои е на гласу са свога резаня у челику, бакру и скупоценомъ камену, и са своихъ медаля што ихъ е до яко ковао: изрезао е и сковао новацъ (медалю) еданъ у споменъ покойноме патриярху србскомъ, Іосифу. Новацъ е одъ галванизирана бакра а већи е одъ крсташ-талира; съ лица е погрсие патриярхово, а около тога: „Іосифъ Раячићъ патриярхъ Србскій, роѣ. год. 1784 † 1861", а с наличя е како вила седи па чува србски грб, у десной руци држећи мач а левомъ венчава лаворикомъ тай грбъ, узъ кои виси диплома една съ печатомъ; об раме іои е штака архиерейска У наоколо той слици стои: „Све за крестъ частни и србске привилегіе."

Цена е томе новцу садъ попуштена,*) те тако стои сваки 1 фор. и 62 новч., а. вр. а у лепой свилом поставлѣной кутици. Добити се може у трговца І. Ц. Янцулия у Бечу. Шенлатернгасе бр. 681 у вароши.

Трећину одъ добита наменуо е вештакъ новосадскоме народноме позоришту.

Молимо и друга уредништва да ово огласе.

164—1—1

* Испрва е коштао 2 фвр. 12 новч. а. вр.

Уредникъ и издаватель Петаръ Нинковићъ

Епископска печатня